

Italská renesance

- **Commedia erudita** (učenecká komedie):
  - psaná dramata – např.:
  - **Giordano Bruno** (1548–1600): *Svíčkař*
  - **Niccolo Machiavelli** (1469–1527): *Mandragora*
- **Commedia dell'arte** (umělecká komedie):
  - typy postav (Harlekýn, Dottore, Colombina aj.)
  - hrálo se na náměstích a ulicích, anonymní autoři, dochována pouze libreta (bodové scénáře), hry se improvizovaly

- období: polovina 16. stol. – konec 18. stol.
- divadlo provozované profesionálně italskými herci od poloviny 16. do konce 18. stol.

■ ZNAKY KOMEDIE DELL'ARTE:

- improvizované divadlo (bez pevného textu)
- ustálené typy postav
- obličejové masky
- hráno převážně na náměstích
- živá představení kombinují hudbu, zpěv, tanec,
- pantomimu, klauniády, lazzi

■ ZDROJE KOMEDIE DELL'ARTE:

1) lidové starořímské divadlo

- nezaniklo díky středověkým kejklářům a lokálním tradicím:

- antický mimos

- atellánská fraška

2) la piazza (náměstí, tržiště)

3) karneval (viz M. M. Bachtin: *Francois Rabelais a lidová kultura středověku a renesance*)

4) fraška

šarlatán se dvojicí
hudebníků
vychvaluje své
zázračné léky
na primitivním jevišti

zábavy pořádané šarlatány
na nám. sv. Marka:
celkem 3 skupiny,
ta přední předvádí hady
a prodává elixíry proti
hadímu uštknutí
(rytina z r. 1601)

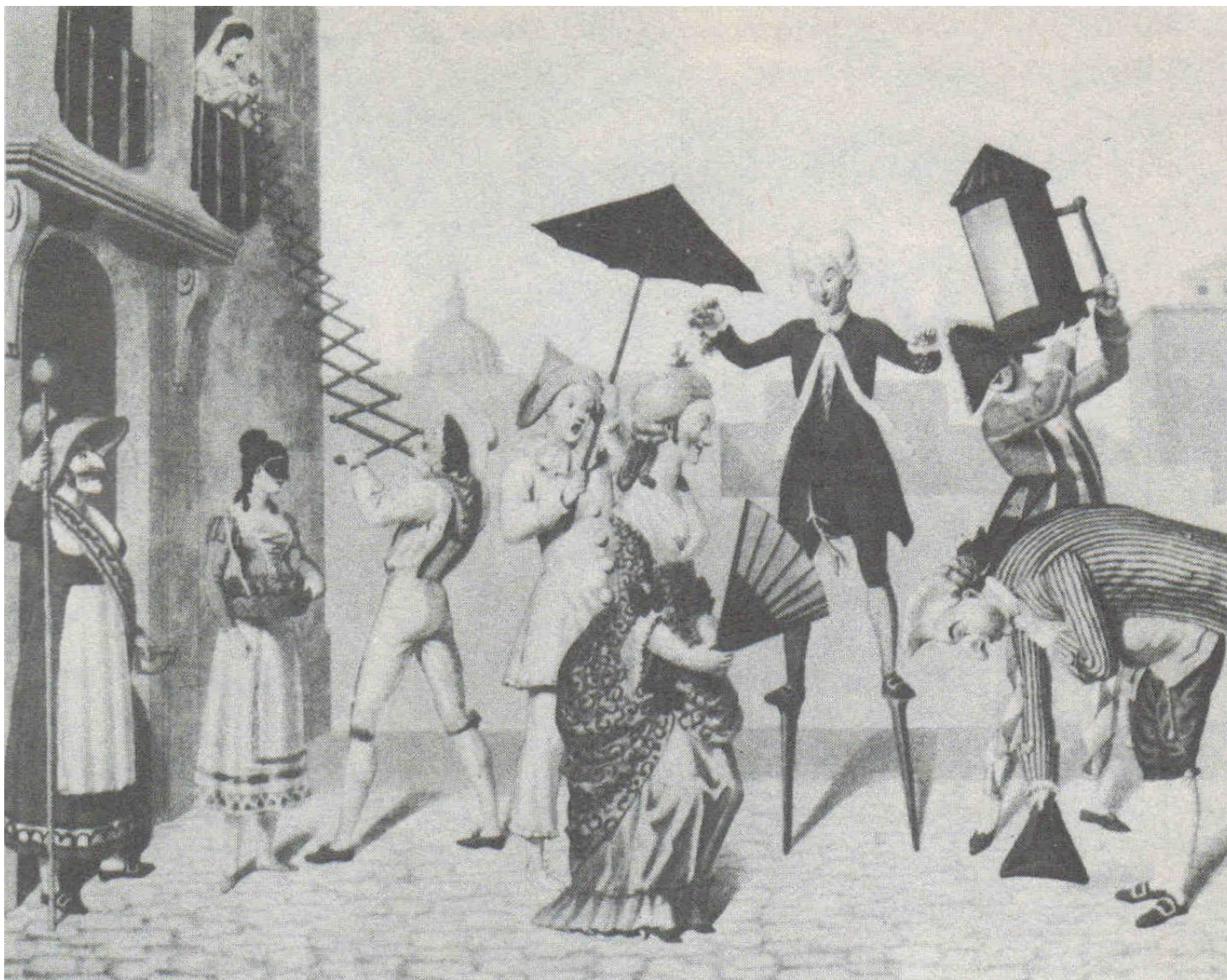

šarlatán nechává hrát 3 herci frašku, jejíž součástí je vychválení jeho zboží (první polovina 17. stol.)

nám. sv. Marka v době karnevalu

v době karnevalu se bavilo celé město

■ VZNIK PROFESIONÁLNÍ KOMEDIE DELL'ARTE:

- venkov – 1. pol. 16. stol. (raná fáze)
- vznik prvních hereckých skupin (profesionální komikové)
- paralelní existence 2 druhů divadla: profesionální komikové a amatérští herci
- 1. pol. 17. stol. – komedie dell'arte se stala středem divadla i společenského života
- 2. pol. 17. stol. – střediskem komedie dell'arte se stává Paříž

■ **TYPY / MASKY (maschere):**

– 3 základní skupiny typů

- **staří** (vecchi)

- **sluhové** (zanni)

- **milovníci** (innamorati)

...a nezdvojené typy

1) STAŘÍ

Pantalon (it. Pantalone)

Dottore

dottore notaio

dottore medico

2) SLUHOVÉ

Harlekýn (it. Arlecchino)

Brighella

3) MILOVNÍCI

Isabella Andreini

Mimo skupiny: Capitano

▪ SCÉNÁŘ:

- stručný záznam jevištního děje
- argument (stručný obsah komedie)
- prolog
- lazzi (sing. lazza) – mluvené i hrané
- řeč
- mezihra (intermezzo)

▪ HUDBA

▪ SCÉNOGRAFIE:

- kostýmy
- obličejové polomasky

Arlekino

Capitano

Pantalone

Brighella

Dottore

Pulcinella

■ HERECTVÍ:

- rodinná profese
- každý herec hrával celý život jeden typ
- soubory složeny z 10 – 12 členů
- principál (il capo)
- nejslavnější soubory: Alberto Naselli, Gelosi,
- Francesko Adreini, Issabela

- **SOUČASNOST:**
  - karneval v Benátkách

LITERATURA:

- **Frejka, Jiří:**

Smích a divadelní maska – úvodní poznámky o vzniku typů dnešní komedie dell'arte (1942)

- **Kratochvíl, Karel:**

Komedie dell'arte doma i za hranicemi: fakta, poznámky, podněty (1973)

- **Kratochvíl, Karel:**

Ze světa komedie dell'arte (1987, 2. rozšířené vydání)